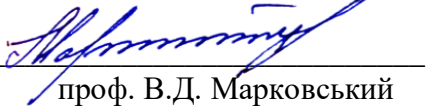

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-
педагогічної роботи

проф. В.Д. Марковський

“ ” 2023 року

Кафедра гігієни та екології №1

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

гігієна та екологія

(назва навчальної дисципліни)

навчальний рік **2023-2024**

Галузь знань

22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність/ОКР 222 «Медицина»
(шифр і назва спеціальності)

Курс 3

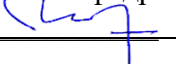
Програма освітнього компоненту
затверджена на засіданні кафедри
гігієни та екології №1

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем з громадського здоров'я та гігієни

Протокол від.
“31”серпня 2023 року № 2

Протокол від.
“31”серпня 2023 року № 2

Завідувач кафедри

Коробчанський В.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Голова

Огнєв В.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Резуненко Ю.К., д.мед.н., професор;

Герасименко О.І. к.б.н., доцент;

Олійник Ю.О. к.мед.н., доцент.

ВСТУП

Програма вивчення освітнього компоненту «Гігієна та екологія» складена відповідно Освітньо-професійної програми «Медицина» та проекту Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 222 «Медицина»

Опис освітнього компоненту (анотація) Гігієна та екологія як освітній компонент : а) базується на вивченні студентами медичної біології, медичної та біологічної фізики, медичної хімії, біологічної та біоорганічної хімії, анатомії людини, безпеки життєдіяльності, основ охорони праці тощо; в) закладає основи вивчення студентами факторів навколишнього середовища та їх впливу на загальне здоров'я людини; б) озброює лікаря практичними навичками для здійснення конкретних профілактичних заходів, стосовно дотримання здоровою та хворою людиною особистої гігієни, гігієни харчування, побуту, праці, виховання та навчання дітей і підлітків, утримання в належному санітарному стані лікувально-профілактичних закладів, забезпечення радіаційної безпеки пацієнтів та персоналу закладів тощо; в) відкриває широкі можливості для формування у майбутніх лікарів профілактичного мислення, озброює їх фундаментальними теоретичними знаннями і практичними навичками, спрямованими на збереження та зміцнення загального здоров'я, продовження творчого довголіття і тривалості життя в цілому.

Предметом вивчення освітнього компоненту є: гігієна – галузь медичних знань, наука про збереження та зміцнення громадського та індивідуального здоров'я шляхом здійснення профілактичних заходів; екологія – комплексна інтегральна наука, яка досліджує стан навколишнього середовища та закономірності його впливу на людину, зокрема і суспільство загалом, а також особливості зворотних реакцій довкілля у відповідь на діяльність людини.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Гігієна та екологія» має міждисциплінарні зв'язки з наступними дисциплінами: філософія, соціологія та медична соціологія, інформатика, етика, фізика, біологія, мікробіологія та вірусологія, медична та загальна хімія, біоорганічна та біологічна хімія, фізіологія, патологічна фізіологія, внутрішні хвороби, радіаційна медицина, медичне право, біоетика.

1. Мета та завдання освітнього компоненту

1.1. Метою викладання освітнього компоненту «Гігієна та екологія» є: вивчення теоретичних основ профілактичної медицини, зокрема гігієни та екології, як науки, яка є базисом профілактичної складової професійного світогляду фахівця на пряму підготовки «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Медицина» - магістри, а також опанування здобувачами необхідних знань, умінь, дій, цільових завдань, навичок, які відповідають кінцевим цілям вивчення навчальної дисципліни відповідно до ОПП.

1.2. Основними завданнями вивчення компоненту «Гігієна та екологія» є закладення теоретичних основ гігієни та екології, як науки (термінологія, закони, методи, принципи гігієнічного нормування, нормативно-методичне забезпечення, застосування профілактичних заходів) та відпрацювання практичних навичок щодо: профілактики захворювань інфекційного та неінфекційного походження у відповідності до основ чинного законодавства України; проведення запобіжного та поточного санітарного нагляду; опанування лабораторних методів дослідження

(органолептичні, фізичні, хімічні, біологічні, бактеріологічні методи); використання сприятливих оздоровчих факторів навколишнього середовища для зміцнення здоров'я людини, загартування організму, тощо.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

- **інтегральна**: Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та / або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

- **загальна**: Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, знання та розуміння предметної області та розуміння професії, здатність до здійснення саморегуляції, ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в новій ситуації, здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії, здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись другою мовою, навички використання інформаційних і комунікаційних технологій, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим, здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт, визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків, здатність діяти соціально відповідально та громадської свідомості, прагнення до збереження навколишнього середовища.

- **спеціальні (фахові, предметні)**: Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів: знати систему санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів серед населення, знати показники оцінки організації та ефективності диспансеризації, знати методичні підходи для оцінки стану навколишнього середовища та наявності чинників, які впливають на стан здоров'я населення в даних умовах, знати принципи організації раціонального харчування, водопостачання, режиму діяльності та відпочинку, формування сприятливого виробничого середовища, первинної профілактики захворювань і травм; принципи і методів пропаганди здорового способу життя. Вміти формувати групи різних контингентів населення для проведення їх диспансеризації, мати навички щодо організації диспансеризації відповідних контингентів, мати навички щодо проведення аналізу стану здоров'я груп населення за результатами диспансеризації та розробки медичних та профілактичних заходів, мати навички щодо складання аналітичної довідки про стан здоров'я населення в залежності від чинників виробничого та навколишнього середовища, вміти організувати пропаганду здорового способу життя, первинної профілактики захворювань та травм населення. На підставі результатів диспансеризації та аналізу стану здоров'я населення, стану виробничого та навколишнього середовища знати принципи подання аналітичної інформації до місцевих органів управління та охорони здоров'я; керівників промислових підприємств, щодо проведення заходів ліквідації шкідливого впливу на здоров'я населення.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
1	2	3	4	5	6
Інтегральна компетентність					
Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.					
Загальні компетентності					
1.	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях	Мати спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання.	Вміти розв'язувати складні задачі і проблеми, які виникають у професійній діяльності.	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, знань та пояснень, що їх обґрунтовують до фахівців та нефахівців.	Відповідати за прийняття рішень у складних умовах
2	Знання розуміння предметної області розуміння професії	Мати глибокі знання із структури професійної діяльності.	Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань.	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності	Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
3.	Здатність до здійснення саморегуляції, ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії.	Знати способи саморегуляції, ведення здорового життя.	Вміти застосувати засоби саморегуляції, вміти вести здоровий спосіб життя та пристосовуватися до нових ситуацій (обставин) життя та діяльності.	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення результату.	Нести відповідальність за здоровий спосіб життя та своєчасне використання методів саморегуляції.
4	Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички	Знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки	Вміти обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи	Використовувати стратегії спілкування та навички міжособистісної взаємодії	Нести відповідальність за вибір та тактику способу комунікації

	міжособистісної взаємодії				
5	Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись другою мовою	Мати досконалі знання рідної мови та базові знання іноземної мови	Вміти застосовувати знання рідної мови, як усно так і письмово, вміти спілкуватись іноземною мовою.	Використовувати при фаховому та діловому спілкуванні та при підготовці документів рідну мову. Використовувати іноземну мову у професійній діяльності	Нести відповідальність за вільне володіння рідною мовою, за розвиток професійних знань.
6	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	Мати глибокі знання в галузі інформаційних і комунікаційних технологій, що застосовуються у професійній діяльності	Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній галузі, що потребує оновлення та інтеграції знань.	Використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності	Нести відповідальність за розвиток професійних знань та умінь.
7.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим.	Знати способи аналізу, синтезу та подальшого сучасного навчання	Вміти проводити аналіз інформації, приймати обґрунтовані рішення, вміти придбати сучасні знання	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей.	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань.
8.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Знати методи застосування знань при вирішенні практичних питань.	Вміти використовувати знання при різноманітних практичних ситуаціях.	Встановлювати зв'язки по вертикалі та горизонталі залежності від практичної ситуації.	Нести відповідальність за своєчасність прийнятих рішень у даних ситуаціях.
9.	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	Знати методи оцінювання показників якості діяльності.	Вміти забезпечувати якісне виконання робіт.	Встановлювати зв'язки для забезпечення якісного виконання робіт.	Нести відповідальність за якісне виконання робіт.
10	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків	Знати обов'язки та шляхи виконання поставлених завдань	Вміти визначити мету та завдання бути наполегливим та сумлінним при виконання обов'язків	Встановлювати міжособистісні зв'язки для ефективного виконання завдань та обов'язків	Відповідати за якісне виконання поставлених завдань

11	Здатність діяти соціально відповідально та громадської свідомості	Знати свої соціальні та громадські права та обов'язки	Формувати свою громадянську свідомість, вміння діяти відповідно до неї	Здатність донести свою громадську та соціальну позицію	Відповідати за свою громадянську позицію та діяльність
12.	Прагнення до збереження навколишнього середовища.	Знати проблеми збереження навколишнього середовища та шляхи його збереження	Вміння формувати вимоги до себе та оточуючих щодо збереження навколишнього середовища	Вносити пропозиції відповідним органам та установам щодо заходів до збереження та охорони навколишнього середовища	Нести відповідальність щодо виконання заходів збереження навколишнього середовища в рамках своєї компетенції.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності					
13	Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів	Знати систему санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів серед закріпленого контингенту населення. Знати принципи організації диспансеризації різних груп населення: здорових людей, що підлягають диспансерному нагляду (новонароджені, діти, підлітки, вагітні, представники професій що мають проходити обов'язковий диспансерний огляд) та групи хворих; Знати показники оцінки організації та ефективності диспансеризації. Знати методичні підходи для	Вміння формувати групи різних контингентів населення для проведення їх диспансеризації. Вміння скласти план диспансеризації різних груп населення. Мати навички щодо організації диспансеризації відповідних контингентів. Мати навички щодо проведення аналізу стану здоров'я груп населення за результатами диспансеризації та розробки медичних та профілактичних заходів. Мати навички щодо складання аналітичної довідки про стан здоров'я населення в залежності від чинників виробничого та	На підставі результатів диспансеризації та аналізу стану здоров'я населення, стану виробничого та навколишнього середовища знати принципи подання аналітичної інформації до місцевих органів управління та охорони здоров'я; керівників промислових підприємств, щодо проведення заходів ліквідації шкідливого впливу на здоров'я населення. Використовувати місцеву пресу для публікацій щодо заходів з питань укріплення здоров'я та поліпшення навколишнього середовища, використовувати	Нести відповідальність за своєчасне та якісне проведення заходів щодо оцінки стану здоров'я контингентів населення, заходів щодо оздоровлення та покращення здоров'я відповідних контингентів, поліпшення навколишнього середовища, пропаганди здорового способу життя, первинної профілактики захворювань та травм.

		оцінки стану навколишнього середовища та наявності чинників, які впливають на стан здоров'я населення в даних умовах. Знати принципи організації раціонального харчування, водопостачання, режиму діяльності та відпочинку, формування сприятливого виробничого середовища, первинної профілактики захворювань і травм; принципи і методів пропаганди здорового способу життя	навколишнього середовища. Вміти організувати пропаганду здорового способу життя, первинної профілактики захворювань та травм населення.	радіо, телебачення, лекції та співбесіди.	
--	--	---	---	---	--

Результати навчання: Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент.

В результаті вивчення освітнього компоненту здобувач повинен **знати:**

- вплив факторів навколишнього середовища на стан здоров'я різних груп населення;
- методи гігієнічної оцінки впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення;
- закони гігієнічної науки та загальні закономірності зв'язку здоров'я з факторами і умовами середовища життєдіяльності людини;
- основи профілактики захворювань інфекційного та неінфекційного походження;
- засоби здорового способу життя та основи особистої гігієни;
- методику проведення запобіжного та поточного санітарного нагляду;
- принципи організації та проведення профілактичних заходів, у зв'язку з розвитком територіальних, адміністративних та виробничих одиниць;
- принципи організації та проведення профілактичних заходів у відповідності до основ чинного законодавства України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **вміти:**

- проводити аналіз стану навколишнього середовища та впливу його факторів на здоров'я різних груп населення;

- встановлювати за допомогою методів гігієнічної оцінки вплив факторів навколишнього середовища на здоров'я населення;
- інтерпретувати основні закони гігієнічної науки та встановлювати загальні закономірності зв'язку здоров'я з факторами навколишнього середовища і умовами життєдіяльності людини;
- обґрунтовувати гігієнічні заходи з профілактики захворювань інфекційного походження;
- планувати заходи по дотриманню здорового способу життя, особистої гігієни та впроваджувати їх в практику охорони здоров'я;
- планувати організаційні і змістовні заходи щодо запобіжного та поточного санітарного нагляду;
- узгоджувати плани проведення профілактичних заходів з планами розвитку територіальних, адміністративних та виробничих одиниць;
- аналізувати стан навколишнього середовища на підставі інтегральних критеріїв оцінки стану здоров'я населення;
- обґрунтовувати проведення профілактичних заходів у відповідності до основ чинного законодавства України;
- планувати заходи організації медичного забезпечення в умовах надзвичайного стану.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення освітнього компоненту відводиться **90** години **3** кредитів ЄКТС.

Розділ дисципліни 4. Гігієна дітей та підлітків. Здоровий спосіб життя, особиста гігієна та психогігієна.

- Тема 16 Методика дослідження стану здоров'я та фізичного розвитку дітей і підлітків.
- Тема 17 Методика гігієнічної оцінки фізичного розвитку дітей і підлітків. Визначення групи здоров'я та фізичного виховання.
- Тема 18 Методика гігієнічної оцінки навчально-виховних установ для дітей і підлітків (загальноосвітніх шкіл).
- Тема 19 Методика гігієнічної оцінки навчально-виховних установ для дітей і підлітків (загальноосвітніх шкіл). Складання акту обстеження.
- Тема 20 Методи психогігієни та первинної психопрофілактики.
- Тема 21 Гігієнічні аспекти медичної біоритмології.
- Тема 22 Підсумкове заняття з розділу «Гігієна дітей та підлітків. Здоровий спосіб життя, особиста гігієна та психогігієна»

Розділ дисципліни 5. Гігієна лікувально-профілактичних закладів. Радіаційна гігієна.

- Тема 23 Методика експертизи будівельних проектів. Гігієнічна оцінка лікарні за матеріалами проекту (ситуаційного та генерального плану).
- Тема 24 Методика експертизи будівельних проектів. Гігієнічна оцінка розміщення та планування окремих структурних підрозділів лікарні за матеріалами проекту внутрішнього планування
- Тема 25 Гігієнічна оцінка умов перебування хворих та гігієна праці медичних працівників в лікувально-профілактичних закладах. Методика санітарно-гігієнічного обстеження відділень різного профілю (ситуаційного плану з оформленням акту).
- Тема 26 Гігієнічна оцінка умов перебування хворих в лікувально-профілактичних закладах. Методика санітарно-гігієнічного обстеження лікувально-профілактичних закладів (оформлення акту).
- Тема 27 Гігієнічна оцінка умов перебування хворих та гігієна праці медичних працівників в лікувально-профілактичних закладах. Профілактика внутрішньо лікарняних інфекцій.
- Тема 28 Складання та обговорення акту обстеження лікарні: висновки, пропозиції.
- Тема 29 Лікарсько-санітарний нагляд за організацією харчування в лікувальних закладах (обстеження харчоблоку лікарні).
- Тема 30 Методика контролю протирадіаційного захисту персоналу та радіаційної безпеки пацієнтів при використанні іонізуючих випромінювань у лікувальних закладах.
- Тема 31 Гігієнічне обстеження рентгенівського кабінету в лікувально-профілактичному закладі (зі складанням акту обстеження).

- Тема 32 Гігієнічне обстеження радіологічного відділення в лікувально-профілактичному закладі (з оформленням акту обстеження).
- Тема 33 Підсумкове заняття з розділу «Гігієна лікувально-профілактичних закладів. Радіаційна гігієна».
- Тема 34 Підсумковий тестовий контроль
- Тема 35 Диференційований залік

Опис освітнього компоненту

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компоненту	
		денна форма навчання	вечірня форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>22 «Охорона здоров'я»</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: <u>222 «Медицина»</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		3-й	-й
		Семестр	
		5-й	-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 50 самостійної роботи здобувача - 40	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>другий (магістерський)</u>	Лекції	
		10 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		40 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		40 год.	год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: диференційований залік			

3. Структура освітнього компоненту

Назви розділів дисципліни і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (<u>денна</u>)					
	усього	У тому числі				
		лек	пр	лаб	інд	срс
1	2	3	4	5	6	7
Розділ дисципліни 4. Гігієна дітей та підлітків. Здоровий спосіб життя, особиста гігієна та психогігієна.						
Гігієна дітей та підлітків. Фактори та умови навколишнього середовища, що впливають на здоров'я дітей та підлітків. Фізичний розвиток як провідний показник стану здоров'я. Комплексна оцінка стану здоров'я дітей та підлітків, їх розподіл за групами здоров'я. Гігієна навчальних занять у школі. Гігієнічна оцінка режиму дня, розкладу уроків. Гігієна фізичного виховання дітей та підлітків. Роль сімейного лікаря у формуванні сприятливих гігієнічних умов виховання і навчання дитини.	2	2				
Тема 16. Методика дослідження стану здоров'я та фізичного розвитку дітей і підлітків.	2		2			
Тема 17. Методика гігієнічної оцінки фізичного розвитку дітей і підлітків. Визначення групи здоров'я та фізичного виховання.	2		2			
Тема 18. Методика гігієнічної оцінки навчально-виховних установ для дітей і підлітків (загальноосвітніх шкіл).	2		2			
Тема 19. Методика гігієнічної оцінки навчально-виховних установ для дітей і підлітків (загальноосвітніх шкіл). Оформлення акту обстеження.	2		2			

Тема 20. Методи психогієни та первинної психопрофілактики.	2		2			
Тема 21. Гігієнічні аспекти медичної біоритмології.	2		2			
Тема 22. Підсумкове заняття з розділу «Гігієна дітей та підлітків. Здоровий спосіб життя, особиста гігієна та психогігієна. Гігієна праці».	2		2			
Гігієнічна оцінка адекватності індивідуального харчування студента за даними меню на тиждень	3					3
Визначення стану здоров'я, групи здоров'я та фізичного виховання.	3					3
Методи вивчення вікових психофізіологічних особливостей дітей та підлітків.	3					3
Визначення індивідуальних біоритмів та індивідуальностей характеру	3					3
Методика розслідування випадків професійних захворювань та отруень. Попередні та періодичні медичні огляди як заходи їх профілактики.	3					3
Підготовка до практичних занять - теоретична та опрацювання практичних навичок	5					5
Разом за розділом 4	36	2	14			20
Розділ дисципліни 5. Гігієна лікувально-профілактичних закладів.						
Радіаційна гігієна.						
Гігієна лікувально-профілактичних закладів. Значення оптимального гігієнічного режиму лікувально-профілактичних закладів для підвищення ефективності лікування хворих. Система забудови лікарень, їх порівняльна гігієнічна оцінка. Гігієнічні вимоги до площі, кубатури, мікроклімату, повітряного середовища, освітлення, опалення, вентиляції, бактеріального обсіменіння палат. Профілактика внутрішньолікарняних інфекцій.	2	2				
Гігієна праці лікарів різного фаху. Протирадіаційний захист персоналу	2	2				

і радіаційна безпека пацієнтів в рентгенологічних та радіологічних відділеннях лікарень.						
Основи організації санітарно-гігієнічних заходів при надзвичайних станах. Гігієна польового розміщення ліквідаторів наслідків катастроф та населення. Основи організації та проведення санітарного нагляду і медичного контролю за водопостачанням особового складу військових і цивільних аварійно-рятувальних формувань при ліквідації наслідків катастроф у польових умовах.	2	2				
Основи організації та проведення санітарного нагляду і медичного контролю за харчуванням особового складу цивільних аварійно-рятувальних формувань при ліквідації наслідків катастроф у польових умовах. Гігієна праці особового складу рятувальних формувань при ліквідації наслідків надзвичайних станів.	2	2				
Тема 23. Методика експертизи будівельних проектів. Гігієнічна оцінка лікарні за матеріалами проекту (ситуаційного та генерального плану).	2		2			
Тема 24. Методика експертизи будівельних проектів. Гігієнічна оцінка розміщення та планування окремих структурних підрозділів лікарні за матеріалами проекту внутрішнього планування.	2		2			
Тема 25. Гігієнічна оцінка умов перебування хворих та гігієна праці медичних працівників в лікувально-профілактичних закладах. Методика санітарно-гігієнічного обстеження відділень різного профілю (ситуаційного плану з оформленням акту).	2		2			
Тема 26. Гігієнічна оцінка умов перебування хворих в лікувально-	2		2			

профілактичних закладах. Методика санітарно-гігієнічного обстеження лікувально-профілактичних закладів (оформлення акту).						
Тема 27. Гігієнічна оцінка умов перебування хворих та гігієна праці медичних працівників в лікувально-профілактичних закладах. Профілактика внутрішньо лікарняних інфекцій.	2		2			
Тема 28. Складання акту обстеження лікарні: висновки, пропозиції.	2		2			
Тема 29. Лікарсько-санітарний нагляд за організацією харчування в лікувальних закладах (обстеження харчоблоку лікарні).	2		2			
Тема 30. Методика контролю протирадіаційного захисту персоналу та радіаційної безпеки пацієнтів при використанні іонізуючих випромінювань у лікувальних закладах.	2		2			
Тема 31. Гігієнічне обстеження рентгеновського кабінету в лікувально-профілактичному закладі (оформлення акту обстеження).	2		2			
Тема 32. Гігієнічне обстеження радіологічного відділення в лікувально-профілактичному закладі (зі оформленням акту обстеження).	2		2			
Тема 33. Підсумкове заняття	2		2			
Особливості планування та облаштування спеціалізованих лікарень та відділень.	3					3
Гігієнічні аспекти практичної діяльності лікаря з обслуговування інкурабельних пацієнтів	3					3
Профілактика синдрому емоційного вигорання.	3					3
Радіаційне забруднення довкілля. Гігієнічні аспекти аварій на АЕС.	3					3
Підготовка до практичних занять - теоретична та опрацювання практичних навичок	8					8

Разом за розділом 5	50	8	22			20
Тема 34. Підсумковий тестовий контроль	2		2			
Тема 35. Диференційований залік	2		2			
Всього годин по дисципліні	90	10	40			40

4. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
1	Гігієна дітей та підлітків. Фактори та умови навколишнього середовища, що впливають на здоров'я дітей та підлітків. Фізичний розвиток як провідний показник стану здоров'я . Комплексна оцінка стану здоров'я дітей та підлітків, їх розподіл за групами здоров'я. Гігієна навчальних занять у школі. Гігієнічна оцінка режиму дня, розкладу уроків. Гігієна фізичного виховання дітей та підлітків. Роль сімейного лікаря у формуванні сприятливих гігієнічних умов виховання і навчання дитини.	2
2	Гігієна лікувально-профілактичних закладів. Значення оптимального гігієнічного режиму лікувально-профілактичних закладів для підвищення ефективності лікування хворих. Система забудови лікарень, їх порівняльна гігієнічна оцінка. Гігієнічні вимоги до площі, кубатури, мікроклімату, повітряного середовища, освітлення, опалення, вентиляції, бактеріального обсіменіння палат. Профілактика внутрішньолікарняних інфекцій.	2
3	Гігієна праці лікарів різного фаху. Протирадіаційний захист персоналу і радіаційна безпека пацієнтів в рентгенологічних та радіологічних відділеннях лікарень.	2
4	Основи організації санітарно-гігієнічних заходів при надзвичайних станах. Гігієна польового розміщення ліквідаторів наслідків катастроф та населення. Основи організації та проведення санітарного нагляду і медичного контролю за водопостачанням особового складу військових і цивільних аварійно-рятувальних формувань при ліквідації наслідків катастроф у польових умовах.	2
5	Основи організації та проведення санітарного нагляду і медичного контролю за харчуванням особового складу цивільних аварійно-рятувальних формувань при ліквідації наслідків катастроф у польових умовах. Гігієна праці особового складу рятувальних формувань при ліквідації наслідків надзвичайних станів.	2
	Всього лекційних годин	10

5. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		ГОДИН
1		

Теми практичних занять

№	Тема заняття	Кільк годин
16	Методика дослідження стану здоров'я та фізичного розвитку дітей і підлітків.	2
17	Методика гігієнічної оцінки фізичного розвитку дітей і підлітків. Визначення групи здоров'я та фізичного виховання.	2
18	Методика гігієнічної оцінки навчально-виховних установ для дітей і підлітків (загальноосвітніх шкіл).	2
19	Методика гігієнічної оцінки навчально-виховних установ для дітей і підлітків (загальноосвітніх шкіл). Оформлення акту обстеження.	2
20	Методи психогієни та первинної психопрофілактики.	2
21	Гігієнічні аспекти медичної біоритмології.	2
22	Підсумкове заняття з розділу «Гігієна дітей та підлітків. Здоровий спосіб життя, особиста гігієна та психогієна».	2
23	Методика експертизи будівельних проектів. Гігієнічна оцінка лікарні за матеріалами проекту (ситуаційного та генерального плану лікарні).	2
24	Методика експертизи будівельних проектів. Гігієнічна оцінка розміщення та планування окремих структурних підрозділів лікарні за матеріалами проекту внутрішнього планування.	2
25	Гігієнічна оцінка умов перебування хворих та гігієна праці медичних працівників в лікувально-профілактичних закладах. Методика санітарно-гігієнічного обстеження відділень різного профілю (ситуаційного плану з оформленням акту).	2
26	Гігієнічна оцінка умов перебування хворих в лікувально-профілактичних закладах. Методика санітарно-гігієнічного обстеження лікувально-профілактичних закладів (оформлення акту).	2
27	Гігієнічна оцінка умов перебування хворих та гігієна праці медичних працівників в лікувально-профілактичних закладах. Профілактика внутрішньолікарняних інфекцій.	2
28	Складання та обговорення акту обстеження лікарні: висновки, пропозиції.	2
29	Лікарсько-санітарний нагляд за організацією харчування в лікувальних закладах (обстеження харчоблоку лікарні).	2
30	Методика контролю протирадіаційного захисту персоналу та радіаційної безпеки пацієнтів при використанні іонізуючих випромінювань у лікувальних закладах.	2
31	Гігієнічне обстеження рентгенівського кабінету в лікувально-профілактичному закладі (з оформленням акту обстеження).	2
32	Гігієнічне обстеження радіологічного відділення в лікувально-профілактичному закладі (з оформленням акту обстеження).	2
33	Підсумкове заняття з розділу «Гігієна лікувально-профілактичних закладів. Радіаційна гігієна».	2
34	Підсумковий тестовий контроль	2
35	Диференційований залік	2

	Всього годин практичних занять	40
--	---------------------------------------	-----------

7. Теми лабораторних занять

№ з/П	Назва теми	Кількість годин
1		

8. Самостійна робота

№ з/П	Назва теми	
Гігієна дітей та підлітків та гігієна праці		
1	Гігієнічна оцінка адекватності індивідуального харчування студента за даними меню на тиждень	3
2	Визначення стану здоров'я, групи здоров'я та фізичного виховання.	3
3	Методи вивчення вікових психофізіологічних особливостей дітей та підлітків.	3
4	Визначення індивідуальних біоритмів та індивідуальностей характеру	3
5	Методика розслідування випадків професійних захворювань та отруєнь. Попередні та періодичні медичні огляди як заходи їх профілактики.	3
Гігієна ЛПУ		
6	Особливості планування та облаштування спеціалізованих лікарень та відділень.	3
7	Гігієнічні аспекти практичної діяльності лікаря з обслуговування інкурабельних пацієнтів	3
8	Профілактика синдрому емоційного вигорання.	3
9	Радіаційне забруднення довкілля. Гігієнічні аспекти аварій на АЕС.	3
10	Підготовка до практичних занять - теоретична та опрацювання практичних навичок	13
	Всього годин самостійної роботи студента	40

9. Індивідуальні завдання

Одним з найважливіших шляхів оптимізації і підвищення якості практичної підготовки випускників медичних закладів є виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань (ІНДЗ).

Основна мета ІНДЗ:

- більш глибоке осмислення і засвоєння теоретичних і практичних знань, умінь і навичок з дисципліни (головним чином в плані міжкафедральної інтеграції їх кінцевого рівня з відповідної спеціальності);

- психологічна і практична підготовка студентів до постійного підвищення професійної кваліфікації, оволодіння основними прийомами науково-бібліографічного аналізу, узагальнення і оформлення різних матеріалів для доповідей, довідок, статей і т. п.

Враховуючи важливість формування профілактичної спрямованості медичного мислення і наступної реалізації в практичній діяльності спеціаліста-медика, ІДНЗ в процесі вивчення курсу гігієни та екології є відповідальним елементом навчально-виховного процесу з цього освітнього компоненту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується самостійно або у складі робочих груп (2-3 здобувача) при консультуванні викладачем протягом вивчення компоненту.

Основні форми ІДЗ з гігієни та екології:

- бібліографічний пошук і вивчення літератури з певної теми, її узагальнення, складання огляду про сучасний стан проблеми (написання реферативної роботи), виступ з доповіддю на засіданні гуртка кафедри, студентських наукових конференція тощо;
- участь у створенні учбово-демонстраційних посібників (стендів, альбомів, таблиць) та інших технічних засобів навчання;
- опанування новітніх методів дослідження, приладів, виконання навчально-практичних робіт;
- виконання тематичного завдання науково-дослідницького характеру (участь в експериментальних наукових дослідженнях кафедри).

10. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота (СР) здобувача є основним засобом засвоєння навчального матеріалу з дисципліни «Гігієна та екологія» у вільний від аудиторних занять час, виконується здобувачем у вільний від занять, зручний для нього час, поза аудиторією. Передбачає підготовку здобувача до лекцій, практичних занять, опрацювання тем, які виносяться на самостійне вивчення.

Зміст самостійної роботи здобувачів з компоненту «Гігієна та екологія» визначається програмою освітнього компоненту, методичними матеріалами. СР здобувача забезпечується системою навчально-методичного забезпечення, передбаченою програмою освітнього компонента: підручниками, навчальними та методичними посібниками, методичними рекомендаціями з організації самостійної роботи та виконання окремих завдань, конспектами лекцій. Методичні матеріали для самостійної роботи здобувачів передбачають можливість проведення самоконтролю з боку здобувача (контрольні питання, контрольні тести та ситуаційні задачі). Для виконання самостійної роботи здобувачу також рекомендується відповідна наукова та професійна монографічна і періодична література.

СР для засвоєння навчального матеріалу з освітнього компоненту може виконуватись у бібліотеці університету, а також в домашніх умовах.

Навчальний матеріал освітнього компоненту, передбачений для засвоєння здобувачем у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять.

11. Методи навчання

У навчальному процесі при викладанні освітнього комопненту «Гігієна та екологія» використовуються традиційні методи навчання: словесні методи; наочні; практичні. Методи навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий або евристичний метод, дослідницький метод.

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності: методи стимулювання і мотивації навчання, методи контролю і самоконтролю як методи навчання.

Методи контролю стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів, як методи навчання (контролю з боку викладача, самоконтролю, взаємоконтролю, самокорекції, взаємокорекції, корекції та інтегровані методи).

12. Методи контролю

Методи контролю і система оцінювання здійснюються відповідно до вимог програми освітнього компоненту та чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ», затвердженої наказом ХНМУ №181 від 21.08.2021р.

Поточний контроль здійснюється у ході вивчення конкретної теми для визначення рівня сформованості окремої навички або вміння, якості засвоєння певної порції навчального матеріалу.

На останньому практичному занятті осіннього семестру проводиться підсумкове заняття, яке включає контроль усіх видів підготовки (теоретичної, практичної та самостійної роботи).

На передостанньому занятті осіннього семестру здобувачі отримують пакет тестових завдань, який включає базові (якірні) тестові завдання у кількості 30 тестів. Критерій оцінювання 95-100 % вірно вирішених завдань.

Оцінювання ПНД за табл. 1.

Підсумковий контроль передбачає підсумок результатів ПНД та самостійної роботи.

4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	120
4.95-4,99	119
4.91-4,94	118
4.87-4,9	117
4.83-4,86	116
4.79-4,82	115
4.75-4,78	114
4.7-4,74	113
4.66-4,69	112
4.62-4,65	111
4.58-4,61	110
4.54-4,57	109
4.5-4,53	108
4.45-4,49	107
4.41-4,44	106
4.37-4,4	105
4.33-4,36	104
4.29-4,32	103
4.25- 4,28	102
4.2- 4,24	101
4.16- 4,19	100
4.12- 4,15	99
4.08- 4,11	98
4.04- 4,07	97
3.99-4,03	96
3.95- 3,98	95

4-бальна шкала	200-бальна шкала
3.91-3,94	94
3.87-3,9	93
3.83- 3,86	92
3.79- 3,82	91
3.74-3,78	90
3.7- 3,73	89
3.66- 3,69	88
3.62- 3,65	87
3.58-3,61	86
3.54- 3,57	85
3.49- 3,53	84
3.45-3,48	83
3.41-3,44	82
3.37-3,4	81
3.33- 3,36	80
3.29-3,32	79
3.25-3,28	78
3.21-3,24	77
3.18-3,2	76
3.15- 3,17	75
3.13- 3,14	74
3.1- 3,12	73
3.07- 3,09	72
3.04-3,06	71
3.0-3,03	70
Менше 3	Недостатньо

Підсумковий контроль - диференційований залік.

Оцінювання освоєння практичних навичок (критерії оцінювання – «виконав», «не виконав»).

Оцінювання на диференційованому заліку проводиться за табл. 5 «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу».

Для оцінювання на диференційованому заліку з освітнього компоненту «Гігієна та екологія» складені білети, в яких дається чотири теоретичних питання.

Оцінка з дисципліни визначається як середнє арифметичне балів за осінній та весняний семестри (від 70 до 120 балів) з додаванням балів диференційованого заліку (від 50 до 80 балів) і становить від мінімуму 120 балів до максимуму 200 балів.

13. Оцінювання успішності навчання студентів за ЕСТС організації навчального процесу (диф. залік,)

13.1 Оцінювання поточної навчальної діяльності (ПНД)

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів...» (таблиця 1)

13.2 Проведення та оцінювання диференційованого заліку з «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів...» (таблиця 3)

Оцінювання теоретичних знань, якщо практичні навички оцінюються за критеріями «виконав», «не виконав»

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Усна відповідь за білетами, які включають теоретичну частину дисципліни	За кожну відповідь студент одержує від 12,5 до 20 балів, що відповідає: «5» - 20 балів; «4» - 16,25 балів; «3» - 12,5 балів.
1	20	16,25	12,5		
2	20	16,25	12,5		
3	20	16,25	12,5		
4	20	16,25	12,5		
	80	65	50		

13.3 Оцінка з дисципліни («Інструкція з оцінювання навчальної діяльності здобувачів...»)

Оцінювання результатів вивчення дисциплін проводиться безпосередньо під час заліків, диференційованих заліків. Оцінка з дисципліни визначається як сума балів за ПНД та диференційованого заліку і становить min – 120 до max – 200.

Оцінка з дисципліни виставляється лише здобувачам, яким зараховані усі підсумкові заняття, диференційований залік.

Здобувачам, що не виконали вимоги освітнього компоненту дисциплін виставляється оцінка **F_x**, якщо вони були допущені до складання диференційованого заліку, але не склали його. Оцінка **F** виставляється студентам, які не допущені до складання диференційованого заліку.

Оцінки "F_x" або "F" ("незадовільно") виставляються здобувачам, яким не зараховано вивчення дисципліни, формою контролю якої є залік.

13.4 Технологія оцінювання дисципліни («Інструкція з оцінювання навчальної діяльності здобувачів...») Таблиця 6

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, F _x	Незадовільно

Після завершення вивчення дисципліни відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють здобувачу відповідну оцінку

за шкалами (Таблиця 6) у залікову книжку та заповнюють відомості успішності студентів з дисципліни за формами: *У-5.03В – диференційований залік*.

14. Методичне забезпечення

1. Освітньо-професійна програма (ОПП);
2. Програма навчальної дисципліни;
3. Плани практичних занять та самостійної роботи студентів;
4. Методичні розробки для викладача;
5. Методичні вказівки до практичних занять для студентів;
6. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
7. Тестові та контрольні завдання до практичних занять;
8. Питання та завдання до контролю засвоєння розділів 1. Гігієна дітей та підлітків. Здоровий спосіб життя, особиста гігієна та психогігієна. 2. Гігієна лікувально-профілактичних закладів. Радіаційна гігієна.
9. Перелік питань до диф. заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час диф. заліку.

15. Рекомендована література

Базова

1. Гігієна та екологія: підручник [В.Г. Бардов, С.Т. Омельчук, Н.В. Мережкіна та ін.] за ред. В.Г. Бардова. Вінниця. Нова книга. 2020. 472 с.
2. Основи екології: / В.Г. Бардов, В.І. Федоренко, Е.М. Білецька [та ін.] Вінниця: Нова Книга, 2013. 424 с.
3. Фізико-хімічні основи процесів очищення води: підручник / М.Д. Гомеля, Т.О. Шаблій, Я.В. Радовенчик. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 256 с.
4. Введення в профілактичну медицину. Методологічні та історичні аспекти / В.В.Бабієнко, А.М.Гринзовський, Ю.М. Ворохта Навчальний посібник. К.: Видавничий дім «Слово», 2012. 232 с.
5. Становлення і розвиток гігієнічної науки в Україні: шлях крізь епохи і соціальні потрясіння (друга половина ХІХ – 20-ті р.р. ХХ століття): монографія / Коцур Н.І. Корсунь-Шевченковський, 2011. 726 с.
6. Гігієна дітей та підлітків/ за ред. Берзіня В.І., Ванханен В.І., Подрігало Л.В., Берзін В.І. Асканія, 2008. 304 с.
11. Даценко І.І., Шегедин М.Б., Шашков Ю.І. Гігієна дітей та підлітків. Київ, Медицина. 2006. 304 с.
7. Аносов І.П., Хоматов В.Х., Сидоряк Н.Г Станішевська Т.І., Антоновська Л.В. Вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2008. 433 с.
8. Радіаційна гігієна / Мурашко, Д.С. Мечев, С.Т. Омельчук [та ін.] Вінниця: Нова Книга, 2013. 376 с.
9. Гігієна праці [за ред.. Ю.І. Кундієва,. О.П.Яворовського] К.: ВСВ «Медицина», 2011. 904с.
10. Профілактика внутрішньолікарняних інфекцій (гігієнічні, епідеміологічні та мікробіологічні аспекти) [за ред. В.Ф. Москаленка] К.: «Здоров'я», 2013. 160 с.

16. Інформаційні ресурси

1. <http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=3185>
2. <http://www.osvita.org.ua> – Освітній портал.
3. <http://nbuv.gov.ua> – сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.
3. <http://korolenko.kharkov.com> – сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В.Г. Короленка.
4. <http://www.education.gov.ua> – офіційний сайт МОН України.